

Ляшенко Р.В.,
дисертант зі спеціальності «менеджмент»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії,
Житомирський національний агроекологічний університет

Liashenko Ruzhena,
Dissertant in specialty 073 – management for
the degree of candidate of economic sciences,
Zhytomyr National Agroecological University

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРОБІЗНЕСІ

Ляшенко Р.В. Застосування інновацій під час формування системного менеджменту в агробізнесі.

У статті з'ясовано особливості застосування інновацій під час формування системного менеджменту в агробізнесі. Доведено, що в інфраструктуру аграрних підприємств входять елементи зовнішнього середовища; ринки, а саме ресурсні (засобів виробництва, робочої сили, фінансів, інформації тощо) та збутові; інститути (державні та фінансово-кредитні) та агенти (великий бізнес та середній бізнес); суспільні відносини (правові, соціально-культурні, політичні); релевантні соціально-економічні процеси та явища (економічна кон'юнктура, екологія, злочинність, НТП, структура економіки); система державної підтримки аграрних підприємств. Виявлено, що до стадій управління інноваційною привабливістю аграрних підприємств належать прогнозування та цілепокладання, планування, організація, координація, виконання, моніторинг, корекція та контроль. Складовими частинами управління інноваційною привабливістю аграрних підприємств є управління фінансовим та економічним станом, організаційне управління, управління персоналом, постачальницько-збутове управління, управління маркетингом та іміджем, управління виробництвом та інноваційне управління. Процес управління інноваційною привабливістю здійснюється за стадіями, які перебувають у взаємній залежності із завданнями.

Ключові слова: аграрні підприємства, інновації, менеджмент, системний менеджмент, стимулювання інноваційної привабливості.

Ляшенко Р.В. Применение инноваций при формировании системного менеджмента в агробизнесе.

В статье выяснены особенности применения инноваций при формировании системного менеджмента в агробизнесе. Доказано, что в инфраструктуру аграрных предприятий входят элементы внешней среды; рынки, а именно ресурсные (средств производства, рабочей силы, финансов, информации и др.) и сбытовые; институты (государственные и финансово-кредитные) и агенты (большой бизнес и средний бизнес); общественные отношения (правовые, социально-культурные, политические); релевантные социально-экономические процессы и явления (экономическая конъюнктура, экология, преступность, НТП, структура экономики); система государственной поддержки аграрных предприятий. Выявлено, что к стадиям управления инновационной привлекательностью аграрных предприятий относятся прогнозирование и целеполагание, планирование, организация, координация, выполнение, мониторинг, коррекция и контроль. Составляющими управления инновационной привлекательностью аграрных предприятий являются управление финансовым и экономическим положением, организационное управление, управление персоналом, снабженческо-сбыто-

вое управління, управління маркетингом і іміджем, управління виробництвом і інноваційне управління. Процес управління інноваційною привлекательністю здійснюється по стадіям, які входять до взаємної залежності з завданнями.

Ключеві слова: аграрні підприємства, інновації, менеджмент, системний менеджмент, стимулювання інноваційної привлекательності.

Liashenko Ruzhena. Application of innovations in formation of system management in agriculture.

The article describes the peculiarities of application of innovations in the formation of system management in agribusiness. It is proved that the infrastructure of agrarian enterprises includes: elements of the environment; markets: resources (means of production, labor, finance, information, etc.) and sales; institutes (state and financial-credit) and agents (large business and middle business); social relations (legal, socio-cultural, political); relevant socio-economic processes and phenomena (economic situation, ecology, crime, NTP, economic structure); system of state support of agrarian enterprises. It is revealed that the stages of management of innovative attractiveness of agrarian enterprises include forecasting and goal setting, planning, organization, coordination, implementation, monitoring, correction and control. As part of the board, the innovative attractiveness of agrarian enterprises includes management of financial and economic status, organizational management, personnel management, supply and marketing management, marketing and image management, production management and innovation management. The process of managing innovation attractiveness is carried out according to the stages that are interdependent with the tasks. The basic contours of management of the automated information systems of personnel management which are to be applied in the process of ensuring the stability of the personnel management system in applying modern management approaches are defined. The theoretical foundations of the mechanism of state support for agricultural enterprises and the development of innovative infrastructure are examined and the actual state of such work carried out by the Ukrainian government is analyzed. It is determined that the basic requirements for the development management system of agricultural enterprises should be based on the principles of consistency in the approach to management, the selection of development evaluation criteria, the choice of a system of indicators (development indicators), and normative values of the system indicators. After the analysis, it is possible to form a management system from the present to the future that allows you to build management mechanisms for agricultural enterprises.

Key words: agrarian enterprises, innovations, management, system management, stimulation of innovation attractiveness.

Постановка проблеми. В менеджменті під підприємницьким середовищем розуміють наявність умов і факторів, які впливають на функціонування фірми й потребують прийняття управлінських рішень. Розрізняють фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. Внутрішнє середовище включає господарський організм фірми, до якого належить управлінський механізм, спрямований на оптимізацію науково-технічної та виробничо-організаційної діяльності фірми. Зовнішнє середовище охоплює всі умови й фактори, що виникають у навколишньому середовищі, незалежно від діяльності конкурентної фірми, але з урахуванням спроможності впливати на її функціонування, тому вимагає прийняття управлінського рішення. Класифікація факторів зовнішнього середовища внаслідок їх різноманітності досить строката. В менеджменті прийнято виділяти фактори зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу. Для взаємодії аграрних підприємств з ринком необхідно мати дві умови, а саме їх власний розвиток, пошук джерел розширеного відтворення; збільшення їх кількості доти, поки вони будуть не тільки утворювати «критичну масу», необхідну для здорової конкуренції, але й створювати самостійний і самодостатній сектор економіки. Задля цього необхідно застосовувати інновації у системному менеджменті аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інновацій під час формування менеджменту в агробізнесі присвячували свої праці такі провідні науковці, як О. Богер, З. Варналії, І. Геращенко, В. Гриньова, А. Немченко, Ю. Ольвінська, А. Омельченко, А. Порохін. Проте станом на сьогодні є актуальним

питання дослідження застосування інновацій під час формування системного менеджменту в агробізнесі, що зумовило вибір теми статті.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є з'ясування особливостей застосування інновацій під час формування системного менеджменту в агробізнесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою особливістю аграрних підприємств є їх залежність від ринку, а сучасний ринок не тільки саморегульований, але й загальнорегульований щодо держави, тому наявна сильна залежність аграрних підприємств від зовнішнього середовища. Це сукупність елементів, які безпосередньо впливають на становлення й функціонування аграрних підприємств.

В інфраструктуру аграрних підприємств входять елементи зовнішнього середовища; ринки, а саме ресурсні (засобів виробництва, робочої сили, фінансів, інформації тощо) та збутові; інститути (державні та фінансово-кредитні) та агенти (великий бізнес та середній бізнес); суспільні відносини (правові, соціально-культурні, політичні); релевантні соціально-економічні процеси та явища (економічна кон'юнктура, екологія, злочинність, НТП, структура економіки); система державної підтримки аграрних підприємств.

Зовнішнє середовище аграрних підприємств має специфічні риси (на відміну від середовища крупного бізнесу й державних економічних структур). Насамперед слід назвати невизначеність. Аграрні підприємства, як правило, діють на локальному ринку, який, на відміну від ринків крупних корпорацій, характеризується високим ступенем стихійності й невідомості. Другою ключовою

човою особливістю зовнішнього середовища аграрних підприємств є його об'єктивна підлегла роль у системі відносин з державою, фінансово-кредитними інститутами. Третя риса пов'язана з періодом реформ, отже, нею є виключна активність зовнішнього середовища, збільшення швидкості, з якою в оточенні аграрних підприємств відбуваються зміни, що ускладнює можливість адекватного реагування на них підприємцем. Негативний вплив зовнішнього середовища викликає з боку аграрних підприємств захисні реакції [2, с. 28].

Однак можливості протистояння деструктивним факторам об'єктивно обмежені невеликими масштабами виробництва й незначними обсягами використаних ресурсів та фінансової бази, сильною залежністю від локального ринку. Подібно до того, як у живому організмі дія негативних зовнішніх факторів виводить з ладу будь-який орган життєдіяльності, в системі менеджменту відбувається «ураження» певної функціональної галузі. В результаті цього виникає та чи інша локальна проблема аграрних підприємств, яку розуміють як незадовільний стан однієї з функціональних галузей. Очевидно, що локальні проблеми малого підприємства стають внутрішніми факторами його розвитку, тому що кожна з них активно впливає на інші, насамперед суміжні галузі життєдіяльності. Крім того, відбувається взаємопроникнення зовнішніх і внутрішніх факторів. Негативний стан може охопити весь «організм» аграрних підприємств, в результаті чого виникає загроза його існуванню. Отже, в загальних рисах уявляється алгоритм виникнення комплексної проблеми аграрних підприємств, а саме проблеми відносно невисокої його життєспроможності. Ця комплексна проблема є особливістю основного протиріччя між життєздатністю аграрних підприємств і високою соціально-економічною значущістю їх функцій. Це протиріччя можна зменшити шляхом розвитку системи державної та суспільної підтримки аграрних підприємств.

Механізм державної підтримки аграрних підприємств та розвитку інноваційної інфраструктури передбачає участь держави у розробленні та реалізації політики розвитку аграрних підприємств, що орієнтована на запровадження сприятливих умов для залучення інвестицій; розвиток інфраструктури; збільшення виробництва високоякісної вітчизняної продукції; створення сучасної виробничої, транспортної та ринкової інфраструктури; збільшення обсягів виробництва; вирішення соціальних проблем; розвиток загально-економічної діяльності; зростання доходів бюджету; збільшення реальних прибутків, зайнятості, підвищення рівня соціального захисту громадян.

Українська економіка перебуває на етапі існування лише окремих елементів інноваційної економіки. Стимулювання сфери R&D має складний і комплексний характер впливу. Податкові реформи 2010 та 2015 років неабияк позначились на інноваційній діяльності. Якщо реформування з 2010 року мали всеосяжний і довгостроковий характер впливу на економіку, то реформа 2015 року змінила стратегічні орієнтири на вирішення поточних проблем. Очевидним є той факт, що, на жаль, відсутнього поштовху у розвитку інноваційної діяльності не відбулося. З огляду на Державний бюджет на 2020 рік та новий Податковий кодекс в редакції від 15 грудня 2017 року (зі змінами та доповненнями) стимулювання інноваційної діяльності та активізації сфери розвитку інноваційної

інфраструктури не передбачається. Отже, уряд України вкотре ігнорує світові тенденції інноваційного розвитку, що призводить до втрат науково-технологічного потенціалу високотехнологічного сектору та обмежує можливість мати власні конкурентні переваги [1].

Органами влади необхідно терміново вжити заходів щодо податкового регулювання інноваційної діяльності розвитку інноваційної інфраструктури, оскільки ігнорування проблем може призвести до занепаду як підприємництва України, так і національної економіки. Серед заходів пропонуємо посилення ефективності розподілу витрат, що пов'язані із системою адміністрування податків і зборів; забезпечення стабільності та передбачуваності податкової системи України, що має привести до дотримання принципів оподаткування; вдосконалення й утримання стабільного нормативно-правового забезпечення оподаткування та усунення суперечливості окремих законодавчих норм; посилення раціональності системи податкових пільг задля унеможливлення ухиляння від сплати податків; усунення розбіжностей між податковим і бухгалтерським обліком.

Для формування правового фіскального поля потрібно системно вирішувати такі три взаємопов'язані завдання:

- перебудова податкової системи на лаферівських принципах;
- створення прозорої, стабільної системи господарського законодавства, яка б не мала внутрішніх суперечностей економічної доцільності, або формулювання стабільних та прозорих правових «правил гри» для всіх суб'єктів ринку;
- гарантування безпеки підприємницької діяльності для суб'єктів господарювання різних форм власності.

За державою залишається формування невід'ємних елементів соціально-економічного простору, що підприємницький сектор не в змозі провести самостійно [4, с. 245], зокрема нормативно-правове забезпечення, інституціональні принципи розвитку бізнесу, функціональні форми державного регулювання.

На наш погляд, необхідно вдосконалювати організаційно-правову систему підприємництва, яка має спиратись на принципи справедливості, ефективності, систематичності, зрозумілості, доступності, послідовності, прозорості, відповідальності, надійності [3, с. 364].

Створення нормативно-правового регулювання є одним із головних чинників, які впливають на розвиток підприємництва, адже від того, яким чином будуть виконуватися всі принципи правового регулювання, залежить розвиток не тільки підприємницької діяльності, але й економіки загалом [8].

Прийняття спеціального комплексу нормативно-правових актів, які регулюють підприємництво діяльність, досить актуальне для України на цьому етапі розвитку, нормативно-правові акти мають не суперечити один одному. Вони мають бути створені таким чином, щоби стимулювати, а не гальмувати розвиток підприємницької діяльності, для чого потрібно впорядкувати всі законодавчі акти. Потрібне чітке визначення термінів, понять, дій та обов'язків суб'єктів підприємницької діяльності.

Головним критерієм ефективності державного сприяння аграрному бізнесу вважаємо якість та стійкість підприємств, метою яких є збільшення ефективності та надання економіці соціальної спрямованості.

Необхідно зауважити, що є напрями некомерційної підтримки підприємництва, зокрема «бізнес-інкубатори», які здійснюють якісну підготовку спеціалістів у галузі підприємницької діяльності відповідно до вимог сучасного ринку; засновані фонди підтримки підприємництва, бізнес-центри, які надають консультативно-інформаційну допомогу новим та діючим фірмам. Дуже важко вітчизняним виробникам проникнути на міжнародний ринок та закріпити свої позиції, тому, звичайно, необхідна допомога держави через субсидювання експорту, пільгове страхування, експортні кредити, спеціальні податкові та митні збори, створення транснаціональних та адміністративних інфраструктур, орієнтованих на потреби аграрних підприємств. Забезпечення державою робочого стану цього механізму підтримки аграрних підприємств буде не тільки сприяти розвитку аграрних підприємств, але й обумовлювати комплексний розвиток відтворення процесів, що приведе до зростання обсягів виробництва, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, створення додаткових робочих місць, зростання соціальної захищеності населення України. Це, звичайно, дасть змогу збільшити надходження у дохідну частину державного та місцевих бюджетів та розширить можливості держави щодо реалізації її соціально-економічних функцій [3].

До основних ринкових інститутів підтримки аграрних підприємств пропонуємо віднести [6]:

- бізнес-інкубатори, що надають відібраним за конкурсом малим підприємствам зі стажем роботи не більше одного року на пільгових умовах приміщення, засоби зв'язку, оргтехніку, необхідне устаткування, консалтингові, освітні та офісні послуги протягом трьох років;

- регіональні венчурні фонди, що створюються задля фінансування аграрних підприємств у науково-технічній сфері, формування яких забезпечується за рахунок коштів федерального й регіональних бюджетів, а також коштів приватних інвесторів;

- гарантійні фонди, що створюються задля розширення обсягу кредитування аграрних підприємств;

- фонди прямих інвестицій, що працюють зі швидко зростаючими підприємствами середнього бізнесу, що налічують до 250 працівників, а також фінансують їх шляхом викупу додаткової емісії акцій;

- промислові парки, що створюють умови для ефективної роботи низки невеликих і середніх виробництв, де основною послугою, що надається промисловими парками, є надання в оренду або для викупу земельних ділянок і приміщень, а також забезпечення необхідної транспортної, логістичної та телекомунікаційної інфраструктури;

- технопарки (науково-виробничий територіальний комплекс), головне завдання яких полягає у формуванні максимально сприятливого середовища для розвитку аграрних підприємств (у структурі технопарків представлені такі центри, як інноваційно-технологічний, навчальний, консультаційний, інформаційний, маркетинговий, юридичний, фінансовий, економічний, промислова зона).

До факторів розвитку бізнес-інкубаторів та сприяння з боку влади відносимо [5, с. 36] формування інноваційної політики через розвиток інноваційних інфраструктур підтримки аграрних підприємств; сприяння процесу створення нових бізнес-інкубаторів, бізнес-

центрів, інноваційних центрів, кластерів як суб'єктів інноваційної діяльності шляхом надання їм повної або часткової фінансової допомоги від органів виконавчої влади й місцевого самоврядування; створення сприятливих умов для забезпечення можливості реалізації державної та муніципальної політики у сфері аграрних підприємств через підтримку інноваційними елементами інфраструктури, а також надання під їх потреби вивільнених або невикористаних об'єктів державної та комунальної власності; віднесення до пріоритетних окремих елементів інфраструктури підтримки аграрних підприємств; забезпечення повної або часткової компенсації за рахунок коштів бюджетів відсотків, що виплачують бізнес-інкубатори та інші суб'єкти інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційно-інвестиційних проєктів; вивчення й поширення передового досвіду роботи окремих елементів інфраструктури підтримки аграрних підприємств, які діють у зарубіжних країнах.

Чинниками розвитку венчурних фондів є створення Державного венчурного фонду; розроблення Концепції розвитку національної венчурної індустрії; вдосконалення національного законодавства з венчурного фінансування; перегляд та запровадження схеми податкового стимулювання інноваційної діяльності; запровадження фінансових стимулів для інвестування до венчурних фондів, аграрних підприємств; запровадження вторинного ринку сертифікатів венчурних фондів; врегулювання системи захисту інтелектуальної власності; створення необхідних умов для розвитку неформального венчурного фінансування; розвиток венчурної та інноваційної інфраструктури; створення системи коучинг-центрів з венчурного підприємництва.

Існують фактори, які мають вплив на інвестиційний режим діяльності фондів прямих інвестицій в Україні, а саме державне регулювання економічних процесів, залежність від стану галузі, недостатність нормативної бази, регулюючої інвестиційно-господарську діяльність [7, с. 171].

Головними чинниками розвитку технопарків та промислових парків є стратегія здійснення інноваційної реструктуризації, під якою слід розуміти спрямування на визначені частини внутрішнього та зовнішнього ринків, на яких вітчизняні товаровиробники здатні одержати протягом короткого часу конкурентні переваги з огляду на внутрішні сприятливі економічні умови; оптимізацію використання результатів науково-технічного прогресу, ґрунтовних та практичних досліджень із залученням переваг, які розкривають процеси міжрегіональної кооперації, інтеграції та глобалізації; прискорювання розвитку переробної галузі, зокрема наукоємних і високотехнологічних виробництв, підтримку в процесі розроблення та впровадження у виробництво нових видів продукції; спрямування на зростання діапазону та складу перспективних технологій із забезпеченням збільшення доданої вартості первинних ресурсів.

Для розвитку інноваційної інфраструктури з боку держави потрібно:

- розвивати інноваційну культуру й вдосконалювати інноваційну інфраструктуру, тобто сприятливе середовище, задля створення підприємств та збільшення прогресивних технологічних секторів;

– просувати інновації екологічного характеру, тобто впроваджувати енергоефективні, ресурсозберігаючі технології, освоювати альтернативні джерела енергії, а також запроваджувати екологічно безпечні виробництва;

– формувати політику підтримки інноваційної діяльності через сприятливе регуляторне середовище, вибір на конкурсних умовах регіональних інноваційних проєктів, залучення в міжнародні інноваційні проєкти та програми з розвитку інновацій.

Підтримка аграрних підприємств та суб'єктів інфраструктури має здійснюватися на державному та регіональному рівнях. На державному рівні розробляються нормативно-правові акти розвитку підприємництва загалом, аграрних підприємств, якщо конкретніше, а також формуються структури й органи управління з відповідними повноваженнями. Основні вимоги до системи керування розвитком аграрних підприємств мають базуватись на таких засадах, як системність у підході до керування; вибір оцінних критеріїв розвитку (універсальних); вибір системи індикаторів (показників розвитку); нормативні значення показників системи; механізми зміни стану системи.

При цьому швидкість змін визначається такими напрямками: загальна мета – опрацювання й оцінювання системних індикаторів – порівняння очікуваних результатів – розроблення концепції аграрних підприємств – результат.

Після проведеного аналізу формується система керування від сьогоднішнього до майбутнього, а з урахуванням альтернативного розвитку ця сформульована система розвитку дає змогу побудувати механізми керування аграрними підприємствами.

Висновки. До стадій управління інноваційною привабливістю аграрних підприємств відносимо прогнозування та цілепокладання, планування, організацію, координацію, виконання, моніторинг, корекція та контроль. Складовими частинами управління інноваційною привабливістю аграрних підприємств є управління фінансовим та економічним станом, організаційне управління, управління персоналом, постачальницько-збутове управління, управління маркетингом та іміджем, управління виробництвом та інноваційне управління. Процес управління інноваційною привабливістю здійснюється за стадіями, які перебувають у взаємній залежності із завданнями. Серед сучасних підходів до забезпечення стійкості системи управління персоналом завдяки автоматизованим інформаційним системам управління персоналом, виділяють такі контури управління: “HR-administration” (обліково-обчислювальна основа системи, в якій вирішуються завдання управління персоналом, кадровий документообіг, облік витрат робочого часу, виробничо-аналітичний облік витрат на персонал, обчислення зарплатні, складання звітності, одержання інформації відповідно до облікових даних), “HR-management” (схвалення методики профілізації посад, управління на засадах компетенції та грейдинг посад, підбір та розстановка кадрів, оцінювання персоналу, управління визначеними напрямками розвитку персоналу, управління кар’єрою та мотивацією), “HR-process-management” (вирішення завдань управління персоналом, кадрового документообігу, обліку адміністративних витрат, виробничо-аналітичного обліку витрат на персонал, обрахунку зарплати, складання звітності, одержання інформації відповідно до облікових даних).

Список використаних джерел:

1. Богер О. Податкові стимули для інноваційної діяльності: втрачені можливості та перспективи. *Ефективна економіка*. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3817> (дата звернення: 06.03.2020).
2. Варналій З. Мале підприємництво: основи теорії і практики. Київ: Товариство «Знання», 2001. 277 с.
3. Герашенко І., Домбровська Г. Державне регулювання розвитку малого підприємництва в умовах ринкової економіки. *Коммунальное хозяйство городов*. 2007. № 75. С. 363.
4. Гриньова В., Новікова М. Державне регулювання економіки: підручник. Київ: Товариство «Знання», 2008. 398 с.
5. Немченко А., Немченко Т. Бізнес-інкубатори в сфері сучасної державної підтримки розвитку регіональної інноваційної інфраструктури. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 36–41.
6. Ольвінська Ю. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Омельченко А. Місце та роль законодавства України про зовнішньоекономічну діяльність в системі законодавства України. *Право України*. 2011. № 6. С. 169–174.
8. Порохин А. Основные факторы, влияющие на развитие предпринимательства в России на современном этапе развития экономики. URL: <http://porohin.my1.ru/load/0-0-0-161-20> (дата звернення: 06.03.2020).

References:

1. Boger O. (2015) Podatkovi stymuly dlja innovacijnoji dijalnosti: vtracheni mozhlyvosti ta perspektyvy [Tax incentives for innovation: lost opportunities and prospects]. *Effective Economics*, vol. 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3817> (accessed: 06.03.2020).
2. Varnaliy Z. (2001) Male pidpryjemnyctvo: osnovy teoriji i praktyky [Small business: the foundations of theory and practice]. Kyiv: Knowledge, pp 277.
3. Gherashhenko I., Dombrovsjka Gh. (2007) Derzhavne rehghuljuvannja rozvytku malogho pidpryjemnyctva v umovakh rynkovoji ekonomiky [State regulation of small business development in a market economy]. *Utilities of cities*, vol. 75, pp. 363.
4. Ghrynjova V., Novikova M. (2004) Derzhavne rehghuljuvannja ekonomiky [State regulation of the economy: textbook. Tool]. Kyiv: INZHEK, pp. 756.
5. Nemchenko A. (2010) Biznes-inkubatory v sferi suchasnoji derzhavnoji pidtrymky rozvytku rehghionalnoji innovacijnoji infrastruktury [Business incubators in the field of modern state support for the development of regional innovation infrastructure]. *Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, vol. 17, pp. 36–41.

6. Olvinskaya Yu. (2015) Osoblyvosti derzhavnogho reghuljuvannja malogho pidpryjemnyctva u krajinakh svitu [Features of state regulation of small business in the countries of the world] Public Administration: Improvement and Development, vol. 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Omelchenko A. (2011) Misce ta rolj zakonodavstva Ukrainy pro zovnishnjoekonomichnu dijalnistj v systemi zakonodavstva Ukrainy [The place and role of the legislation of Ukraine on foreign economic activity in the system of legislation of Ukraine]. Law of Ukraine, vol. 6, pp. 169–174.
8. Porokhin A. Osnovnye faktory, vlyajushhye na razvytye predprynymateljstva v Rossyy na sovremennom etape razvytyja ekonomyky [Main factors influencing the development of entrepreneurship in Russia at the present stage of economic development]. URL: <http://porohin.my1.ru/load/0-0-0-161-20> (accessed: 06.03.2020).